

сортів є міжряддя 30 см, яке забезпечує кращу фотосинтетичну активність і використання вологи. Сорт Веснянка перевищував Пріму за біомасою та кількістю стручків, тоді як Пріма мала вищий вміст олії. Ранній строк сівби та дотримання оптимальної густоти стояння є критично важливими умовами реалізації потенційної продуктивності сортів гірчиці в умовах Південного Степу.

Список використаної літератури

1. Миколайко І. І. Вплив строків і способів сівби на продуктивність сортів гірчиці. *Вісник аграрної науки Причорномор'я*. 2024. № 76. С. 45–52.
2. Жуйков О. Г. *Гірчиця в Південному Степу: агроекологічні аспекти і технології вирощування*. Херсон: Грінь Д. С., 2014. — 416 с.
3. Волощук М. Ю. Формування врожайності насіння гірчиці білої залежно від рівня мінерального живлення рослин. *Передгірне та гірське землеробство і тваринництво*. 2024. Вип. 75(1). DOI: [https://doi.org/10.32636/01308521.2024-\(75\)-1-2](https://doi.org/10.32636/01308521.2024-(75)-1-2).
4. Жуйков О. Г., Ходос Т. А. Гірчиця в структурі жиролійного комплексу України: повноправна альтернатива чи "чужий серед своїх". *Таврійський науковий вісник*. 2021. № 121. С. 48–52. DOI: <https://doi.org/10.32851/2226-0099.2021.121.6>.

УДК 633.11"324":631.5:631.92(447.7)

РЕСУРСОЗБЕРІГАЮЧІ ТЕХНОЛОГІЇ ВИРОЩУВАННЯ ОЗИМОЇ ПШЕНИЦІ В УМОВАХ ПІВДЕННОГО СТЕПУ УКРАЇНИ

Федорчук М., д-р с.-г. наук, професор
Олійник О., аспірант

Миколаївський національний аграрний університет

Південний Степ України - один із найскладніших за агрокліматичними умовами регіонів, де гостро проявляється дія посухи, високих температур, вітрової ерозії та нестачі вологи у ґрунті. В таких умовах питання ресурсозбереження набуває стратегічного значення для сталого розвитку аграрного виробництва. Впровадження технологій, які забезпечують ефективне використання вологи, енергії, добрив і ґрунтових ресурсів, є основою формування стабільних урожаїв озимої пшениці - ключової продовольчої культури України [1, 2].

Озима пшениця (*Triticum aestivum* L.) має високу генетичну пластичність, що дозволяє адаптуватися до різних кліматичних умов. У Південному Степу головним обмежувальним фактором продуктивності є волога, тому ефективна технологія вирощування повинна мінімізувати її

втрати. Досягти цього можливо через поєднання таких заходів, як мінімальний або нульовий обробіток ґрунту, оптимізація густоти стояння, мульчування, точне дозування добрив і підбір сортів з високою посухостійкістю та коротким періодом вегетації [3].

Схема досліду включала вивчення продуктивності сортів Куяльник, Мудрість одеська, Щедрість одеська, Гейзер) демонструють відмінне поєднання врожайності, якості зерна та адаптивності до умов посушливого клімату.

Сорт Куяльник – середньоранній інтенсивного типу, добре реагує на підвищений агрофон і зрошення. Середня врожайність у виробничих умовах становить 6,0–7,0 т/га, має потенціал – до 8,5 т/га. Має міцне стебло заввишки 85–95 см, стійке до вилягання, і добре розвинену кореневу систему, здатну засвоювати вологу з глибших горизонтів ґрунту. Високий вміст білка (13–14%) та клейковини (26–28%) робить сорт придатним для виробництва борошна екстракласу. Куяльник стійкий до бурої іржі, септоріозу та фузаріозу колосу, що знижує потребу в пестицидах і підвищує екологічну безпеку продукції.

Сорт Мудрість одеська – екстрасильний за якістю зерна, характеризується високою зимостійкістю, жаростійкістю і стабільною врожайністю навіть за умов дефіциту опадів. Колос середньої щільності, білий, добре озернений. Стебло висотою 90–100 см міцне, не вилягає. Вегетаційний період середньоранній, що дозволяє максимально використовувати весняну вологу. Вміст білка досягає 15%, клейковини – до 30%, що робить сорт надзвичайно цінним для хлібопекарської промисловості. Завдяки поєднанню морфологічної стабільності й генетичної стійкості до борошнистої роси, фузаріозу та іржі, сорт відзначається надійною продуктивністю у посушливі роки [4, 5].

Сорт Щедрість одеська – універсальний середньостиглий сорт із високою екологічною пластичністю. Має розвинену кореневу систему та потужний фотосинтетичний апарат. Листки вкриті восковим нальотом, що знижує випаровування води, а завдяки середній тривалості вегетаційного періоду (280–290 днів) рослини максимально використовують весняну вологу. Урожайність становить 6–7 т/га, а за інтенсивного удобрення – до 8 т/га. Зерно характеризується масою 1000 зерен 40–45 г, високим вмістом білка (13–14%) і доброю клейковиною. Сорт має високу стійкість до бурої іржі, борошнистої роси та фузаріозу, що дозволяє зменшити кількість обробок фунгіцидами [3, 6].

Сорт Гейзер – напівінтенсивний середньостиглий сорт із вегетаційним періодом 285–290 діб. Має високий рівень посухо- і жаростійкості, добру зимостійкість та стійкість до септоріозу, бурої іржі та кореневих гнилей. Середня врожайність становить 6,5–7,5 т/га, потенційна – понад 8 т/га. Завдяки добре розвиненій листовій поверхні, високій фотосинтетичній активності та здатності ефективно засвоювати добрива, сорт Гейзер забезпечує стабільне виробництво зерна навіть за умов нестачі опадів і високих температур.

Поєднання адаптованих сортів (Куяльник, Мудрість одеська, Щедрість одеська, Гейзер) із системами мінімального обробітку, точного удобрення й біологічного захисту забезпечує стабільну врожайність 6–8 т/га навіть у роки з дефіцитом опадів. Такі технології сприяють формуванню стійких агроєкосистем, збереженню природних ресурсів та екологічній рівновазі регіону [1].

Система раціонального удобрення є ще одним ключовим елементом. Для Південного Степу оптимальними вважаються норми $N_{60-120}P_{60-75}K_{60-75}$ із частковим внесенням азоту навесні. У поєднанні з мікроелементами (бор, молібден, цинк) це забезпечує формування добре розвиненої кореневої системи та підвищує ефективність фотосинтезу. Застосування біопрепаратів азотфіксуючих і фосфатмобілізуєчих бактерій - дозволяє зменшити потребу у мінеральних добривах і підтримувати стабільну родючість ґрунтів [5, 7].

Важливою складовою сучасного рослинництва є моніторинг стану посівів за допомогою ІТ-рішень і точного землеробства. Це дає змогу оптимізувати агротехнічні прийоми вирощування пшениці озимої.

Таким чином, вирощування сортів озимої пшениці за ресурсозберігаючими технологіями у Південному Степу України є ефективним засобом підвищення продуктивності за одночасного зниження енергетичних та екологічних витрат.

Список використаної літератури

1. Гамаюнова В. В., Панфілова А. В., Аверчев О. В. Продуктивність пшениці озимої залежно від елементів технології вирощування в умовах Південного Степу України. *Таврійський науковий вісник*, 2018, Вип. 103, С. 16–22.
2. Корхова М. М. Урожайність та якість зерна пшениці озимої за вирощування в умовах Південного Степу України. *Сортовивчення та охорона прав на сорти рослин*, 2014, №4, С. 82–86.
3. Манушкіна Т. М., Дробітько А. В., Качанова Т. В., Геращенко О. А. Екологічні особливості технології No-till в умовах Південного Степу України. *Вісник аграрної науки Причорномор'я*, 2020, Вип. 4(108), С. 47–53
4. Литвиненко М. А., Голуб Є. А., Литвиненко Р. І., Щербина З. В. Особливості створення екстрасильного сорту пшениці м'якої озимої «Мудрість одеська» та реалізації його генетичного потенціалу. *Селекція і насінництво*, 2020, Вип. 118, С. 45–57
5. Пшениця озима: ресурсний потенціал та технологія вирощування : монографія / В. В. Гамаюнова, М. М. Корхова, А. В. Панфілова та ін. Миколаїв : МНАУ, 2021. 300 с.
6. Рожков А. О. Пшениця озима: онтогенез, сучасні підходи технології вирощування. Харків : ДБТУ, 2024. 131 с.
7. Базалій Г. Г., Усик Л. О. Адаптивна здатність сортів і селекційного матеріалу пшениці озимої в умовах Південного Степу. *Plant Varieties Studying and Protection*, 2018, Вип. 14(2), С. 183–189.